

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

טו.

עין משפט נר מצוה

סח א מיי פ"כ מהל
שנת הל' ג'
סו ב מיי פ"ט מהל'
תמוזות הל' ז (ט"ו)
ס"י (שלא):
סז ג מיי פ"כ מהל' שנת
הלכה ג סגנ לאחין סה
ט"ט ע"ד ס"י קנא סעף
ד:

רבינו הגנאל

ופרקי כיון דהבנה לא
רבעה דאמרי משפיה דרב
עובד כוכבים חס על
בהמה (שלא) תיעקר
ואינו רוביה: פ"ב וסכ"ב
אין מוכרין להם בהמה
גסה. מאי טעמא נהי
לדריבעה לא חישי עבדי
בה מלאכה בשבת והתורה
אמרה למפני יגוד שורך
וגר ואמרין מכדי לא
אזרח רחמנא הנחא אלא
בבהמתו של ישראל אבל
עובד כוכבים כיון דובנה
קנייה בהמת עובד כוכבים
היא ליעבד בה מאי
דבעי ודחי' גווי' מכירה
אטו שכירות ואטו שאלה
בדמה ישראל היא.
ומקשי' שכירות ושאלה
נמי כל ימי שכירותה
וכל ימי שאלתה כמכורה
היא וקנאה עובד כוכבים
אלא גזירה משום נסיוני
פ"י מכרה לו על מנת
שינאה אותה ואם לא
תישר בעיני יחידהה לו
חישי' דלמא אתי במקום
שבתא סמוך לשקיעת
החמה וא"ל עובד כוכבים
לישראלת לא נסיה ושמה
לקליה ואולה מחמתיה
ונמצא כחמור בשבת
ואסרו. ומקשי' ושכירות
מי קניא והתנן אין במקום
שאמרו להשכיר לא לבית
דירה אמרו מפני שמכנים
עבודת כוכבים לוחכה ואי
ס"ד שכירות קנייה עובד
כוכבים כי קא מעייל
בביתיה קא מעייל. ותוב
נתן כהן ששכר פרה
מישראל אצ"פ שחיבי'
קנייה אמאי לא יאכילנה
כרשיני תרומה ואי ס"ד
אין מוכרין קנייה ואמרין
השתא דאמרת שכירות
לא קנייה גזירה אטו שכירות
אטו נסיוני: רב אחאי
שרא לזבוי חמרא אבב
ספסירא. אמר מאי איכא
למחש או משום נסיוני
הא לא ידעה ליה לקליה
דאולא מחמתיה אי משום
שאלה ושכירי' ספסירא
כיון דלפי (ל) שעתיה
הוא מוכרין לא מושיל
ולא מוגר ועוד משום
דלא נגלו מומי דבהמה:
ויחשיל' עבר ומכר
בכריה ברא דמסטרס
לארמאי: רב הונא זבן
פרה לעובד כוכבים א"ל
רב חסדא מאי [סעמא]
עבד מר הכי אמר ליה
אימור לשחיטה קנאה

ושמעה לקליה ואולא מחמתיה. וא"ת ל"ל טעמא דמחמר תיפוק
ליה משום שזימת בהמתו לחוד ואור"י דמשום שזימת
בהמתו לחוד לא הוי אסרינן מכירה דליה זיה אסור כי אס לפי
שעה משום נסיוני ודוקא שאלה או שכירות אסרינן משום שזימת
בהמתו משום דעושה כל השנת אכל
משום נסיוני דאין צו אסור אלא לפי
שעה לא אסרי' אי לאו טעמא דמחמר
דחמיר טפי: ישרא"ל ששכר פרה
מכהן יאכילנה כרשיני תרומה. נראה

לר"י דמיייר באין מוזנותיה על ישראל
אלא על כהן מדלח קמני אע"פ
שמונותיה עליו דקמני כסיפא ועוד
דאס היו על ישראל אדדייק מסיפא
דשכירות לא קניא לידוק מרישא וניחא
נמי שיכול להאכלה כרשיני תרומה
כיון שמונותיה על הכהן ואין כחן חשש:
והשתא דאמרת שכירות לא
קניא. הכל מסקינן דשכירות לא קניא
וקשה דפרק הוה (ב"מ דף טו: ושם
ד"ה והא) מסיק דשכירות יש לה
אונאה מדכתיב וכו' תמכרו ממכר
לעמיתך ולא כתיב וכו' תמכרו ממכר
לעולם אלמא ממכר קרינן ליה וי"ל
דמאי דממכר קרינא ליה לפי שעה
היינו דוקא לגבי אונאה דכתיב ממכר
דשכירות הוא דלא קניא:
שרא ליה למויבן אידא דספסירא.

תימה אמאי לא אסרינן
משום דשכירות צנית העובד כוכבים
יפצרו שהעבדים עמנן מכרהו לו
ואתי למישרי דבעלים מידי דהוה
אשכורה לרצנן כדפרישי' צמתי' וי"ל
דספסירא קלא אית ליה והר"ר שמעי'
פירש דהוה גזרה לגזרה גזרה ספסירא
אטו צעל הציית וצעה"ג גופיה אינו אסור
אלא גזרה משום שאלה שכירות ונסיוני:
אימור' אשיחיה זבנה. פ"ה ומתני'
דקמני אין מוכרין מיייר או צבטה
טמאה ואפי' בסתמא או אפי' צטהורה
וצמפרש ליה עובד כוכבים דלקיומיה
קא צעי ליה ורצ"ס פירש בשם רש"י
דהכל דוקא פרה שאין רגילין לעשות
זה מלאכה אכל שורים שרצנן למלאכה
אין מוכרין ועגלים וסימין נהי דהשתא
לאו צני מלאכה ניהו מ"מ דכשידלו
יהיו צני מלאכה וקשיא לר"ת על פירוש
זה דאדרבה כלל התלמוד משמע דפרות
יותר הן צנות חרישה כדאמרי' בסמוך
ובנא

דפרה חורשת בשביעית וצ"פ"ק דפסחים (דף טז: טמי פרות
היו חורשות צהר השמחה וכן (ב"מ פ"ג) השוכר פרה לחרוש צהר (א)
השולל פרה כי השורים היו נוגחים כדאמרי' (ב"ק מו.) שור שנגח
ואע"י דאמרי' שורים וצ"ל לרד"א זבני צ"פ המוכר פירות (ב"ב פ"ג)
מ"מ אינס ראיס למלאכה כמו פרות כלן כנראה לר"ת דבין פרות צין
שורים אמר דלשחיטה וצניניהו ומתני' דקמני בהמה גסה היינו בהמה
טמאה כפ"ה ועגלים נקט דוקא דלמלאכה קצעי להו דאילו לשחיטה
לא היה טורה לקנותם ולגדלם וסימין נמי לרבותא נקט דאע"ג
השתא לא חוו למלאכה אסור למכרם וקשה על פירוש ר"ת דלקמן
(דף טז.) כי צעי שור של פטום מהו משמע הא שאר שורים אסרי
ואור"י לעולם שאר שורים מותרים אכל התלמוד מסופק כי אולי
יש להחמיר צבור פטום משום דכי משהי ליה עבד מלאכה על חל
תריז וא"כ ראיז הוא למלאכה יותר משורים אחרים ור"ת פירש שור
פטום לאו מפוטם עדיין הוא אלא עומד להתפטם ולכן הוא שואל כי
שמה יש לאסור צו יותר משאר שורים דאדמשהי ליה לפטמו מימליך

ועבד ציה מלאכה וא"ת נהי דלשחיטה וצנה מ"מ ניהוש שמא ירביעה קודם שיחטמה כי ההוא עובדא דאין מעמידין [לקמן דף כג:] עובד
כוכבים שלקח אווזא מן השוק רבעה חנקה ואכלה וי"ל דמילתא דלא שכיח היא ולא גזור ציה רצנן והשתא חזינן דלכ"ע צין לרצ"ס
צין לר"ת אסור למכור לעובדי כוכבים עגלים וסימין וכל בהמה טמאה וע"כ יש לתמוה צמה היו סומכין למכור עגלים וסימין
לעובדי כוכבים וגם מסוסים נמי יש לתמוה דבשילח אותן שאין מיוחדים אלא לרביעה ניהא דלא פסיק ר' יוחנן [לקמן טו.] כצן צמירא
המתיר כסום לפי שעושה צו מלאכה שאין צה אסור דאורייתא ומטעם אהווקף אין לחסור דהאוכף צעל לגבי החכם הרובע עליו אכל
מאותם סוסים שהם מיוחדים למשון בקרון וגם לפעמים שהעובד כוכבים מפרש שקוהו בצביל מלאכת חרישה ומשיכת קרון קשיא וי"ל
דלפי מסקנת התלמוד דשרי למוזנן אידא דספסירא ומפרש טעמא משום דלא ידעה ליה לקליה ניהא דגם בהמות שלנו אינן מכירות צקולנו
ולכא למיחש לנסיוני גם אין רגילות להשילם ולהשכירם מהיו מותרים לשכור לעובדי כוכבים קשיא וי"ל דודאי הא דאסור למכור
בהמה טמאה היינו דוקא צמימיה שהיו הרבה יהודים ציחד ואם היה לו לאדם בהמה שאינו נרץ לה היה מוכרה לחצירו ולא היה מופסידה
אכל עתה מה יעשה שלא ימנע למכור יפסידנה ולכן נהגו הגאונים שצולה היתר צדצן וכה"ג איכא לקמן דפריך אפי' חיטי ושערי
נמי לא מודנן ומשני אי"ה ה"ג א' אכל כיון דאי"ה שרי ופסק רבינו צרוך דלפי זה אין להמיר אלא כשקונה הסוס לזרוך עצמו ונמנך
עליו למכרו דאם לא ימכרו יפסיד אכל לוקח סוסים למכרם כדי להרויח אסור דלא יקחם ולא יפסיד בהם:

ור"א אומר אף במקום שאסרו לייחד. דקמני צההוא דאין מעמידין
התירו למכור דיחוד בכל מקום אסור משום מכשול דרביעה ולא
צמנהגא תליא מילתא אכל צמכירה לכא למיחש לרביעה דעובד
כוכבים חס על בהמתו מלרבעה מאחר שקנאה כדי שלא תעקר
שעשית עקורה ברביעי' הלכך צמנהגא
תליא מילתא היכא דאחמור עלייהו
דלא מוזניא אחמור והיכא דלא אחמור
שרי ולגבי העמדת צמה צפונדקאות
של עובדי כוכבים שהצממה של ישראל
היא אין העובד כוכבים חס עליה
מלרבעה וקא עבר אלפני עור לא
תמן מכשול' והכי אסור: ואף רב
הדר ציה. וקסבר כר"א: נהי דרביעה
לא חישינן. דעובד כוכבים חס על
בהמתו שלא תעקר: כיון דצנה קנייה.
ואינה של ישראל. ומשום דלפני עור לא
תמן מכשול לא קעבר דצני נח לא
נלטוו על השזימה אכל גבי רביעה
ליכא למימר הכי משום דהתם קעבר
אלפני עור לא תמן מכשול (ויקרא טו)
לפי שצני נח נלטוו על הרביעה" אכל
על השזימה לא נלטוו צני נח ומה
שאסור לישראל לומר לעובד כוכבים
שעה לי כן וכו' משום ממנולא ספ"ך
ודבר דבר (ישעיה נח) דבור אסור"י:
גורה משום שאלה. אי שרינן לזבוי
בהמה גסה ולא חישינן למאי דעבדה
מלאכה צצנת אחי הוא לאשולי
בהמתו לעובד כוכבים ועבד צה
מלאכה צצנת וקא עבר צלאו דכתיב
(דברים ה) לא תעשה כל מלאכה וגו'
וכל בהמתך דהשתא בהמת ישראל
היא ומלווה הוא על שזימתה: שאלה
קניי'. למי שאלת' דכיון דחיצי צאונסין
הרי היא שלו: נסיוני. מנסה לה אי
אולא ספיר כשהיא טעונה: ואולא
מחמת קולו שהיא מוכרת
והולכת: מחמר לא שייך למימר אלא
צבהמה הטעונה משאחי ופעמים שנותן
עליה משא' לנסותה אם הולכת יפה
וה"ל מחמר צצנת ואיכא למ"ד צפרק
צתרא צמקסת שנת (דף קנז) דחיצי
חטאת והתם פלוגתא: אף צמקוס.

הכי קמני צמתי' אין משכירין להן
צמים צאי' אכל צחור"ל משכירין אף
צמקוס שאמרו להשכיר לא לצנית דירה
אמרו שידור צו העובד כוכבים אלא
לצנית העצים לצנית האזכרות מפני
שמכנים למוכה עבודת כוכבים: ואי
שכירות קנייא. מאי איכפת ליה לישראל אם עייל לה עובד כוכבים
עבודת כוכבים צדידה קא מעייל: יאכילנה כרשיני תרומה. אע"פ
שמונותיה עליו אינו גולן אם האכילה תרומת כהן לפי שתרומה ממון
שאין לה תועבה היא שכירי נותנה לכל כהן שירצה ואם רצה היה
יכול לימנה לכהן זה שהשכיר לו פרתו ואותו כהן מסתמא ניהא ליה
ומחיל אם האכילה הרבה כרשיני תרומה דמה לו להקפיד והלא אינה
מיוחדת לו לפיכך מתוך (ט) שידע שנותן לבהמתו מאותן כרשיני הרבה
צעין יפה יותר משאילו היה שלו ניהא ליה ואינו גולן אי נמי שפלו לו
מצינת אצי אמו כהן: לא יאכילנה כרשיני תרומה. לפי שאינה שלו ואינו
יכול להאכילה תרומה אלא לבהמתו קניית כספו: אידא דספסירא. ע"י
סרקור ישראל והמוכר נמי ישראל: ועוד דלא מגני מומא. כיון דהוא
למכרה לקחה אינו רוצה שידוע צה מוס צזה הלכך לא מושיל ולא מוגיר:
אימור לשחיטה וצנה. ותלינן לקולא ומתניתין צבהמה טמאה אפילו
צסתמא א"ג צטהורה וצמפרש ליה עובד כוכבים דלקיומיה קאי:
ומנא

ועבד ציה מלאכה וא"ת נהי דלשחיטה וצנה מ"מ ניהוש שמא ירביעה קודם שיחטמה כי ההוא עובדא דאין מעמידין [לקמן דף כג:] עובד
כוכבים שלקח אווזא מן השוק רבעה חנקה ואכלה וי"ל דמילתא דלא שכיח היא ולא גזור ציה רצנן והשתא חזינן דלכ"ע צין לרצ"ס
צין לר"ת אסור למכור לעובדי כוכבים עגלים וסימין וכל בהמה טמאה וע"כ יש לתמוה צמה היו סומכין למכור עגלים וסימין
לעובדי כוכבים וגם מסוסים נמי יש לתמוה דבשילח אותן שאין מיוחדים אלא לרביעה ניהא דלא פסיק ר' יוחנן [לקמן טו.] כצן צמירא
המתיר כסום לפי שעושה צו מלאכה שאין צה אסור דאורייתא ומטעם אהווקף אין לחסור דהאוכף צעל לגבי החכם הרובע עליו אכל
מאותם סוסים שהם מיוחדים למשון בקרון וגם לפעמים שהעובד כוכבים מפרש שקוהו בצביל מלאכת חרישה ומשיכת קרון קשיא וי"ל
דלפי מסקנת התלמוד דשרי למוזנן אידא דספסירא ומפרש טעמא משום דלא ידעה ליה לקליה ניהא דגם בהמות שלנו אינן מכירות צקולנו
ולכא למיחש לנסיוני גם אין רגילות להשילם ולהשכירם מהיו מותרים לשכור לעובדי כוכבים קשיא וי"ל דודאי הא דאסור למכור
בהמה טמאה היינו דוקא צמימיה שהיו הרבה יהודים ציחד ואם היה לו לאדם בהמה שאינו נרץ לה היה מוכרה לחצירו ולא היה מופסידה
אכל עתה מה יעשה שלא ימנע למכור יפסידנה ולכן נהגו הגאונים שצולה היתר צדצן וכה"ג איכא לקמן דפריך אפי' חיטי ושערי
נמי לא מודנן ומשני אי"ה ה"ג א' אכל כיון דאי"ה שרי ופסק רבינו צרוך דלפי זה אין להמיר אלא כשקונה הסוס לזרוך עצמו ונמנך
עליו למכרו דאם לא ימכרו יפסיד אכל לוקח סוסים למכרם כדי להרויח אסור דלא יקחם ולא יפסיד בהם:

תוס' ד"ה ושמעה וכו'
החמיר ספי. עין משפט
הביע"ש סי' כד:

גליון הש"ס
הגהות הבה"ח
(א) תוס' ד"ה אומר וכו'
למשה צהר בפרק השואל:

הגהות מהר"ב
רנשבורג
[א] תוס' ד"ה אמור
לשחיטה וכו' ומשני אי
אפשר ה"ג אכל מנת אכל
ממק:

מוסף רש"י
שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)

שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)

שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)

שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)

שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)

שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)

שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)

שלא תעקר. נעשית
עקבה, הלכך לא רבע לה,
אכל אדרין אל חייש
כשעומדת צפונדקי (קטן
כב.) והמוכר אחר
בהמתו. מנהיג ממוג
טעונה קרוי מחמר (שבת
קנז.) לא לבית דירה
אמרו. לא לצנית דירה
המירו אלא להעמיד צו
בהמות ועלם ולא שידור
הוא צה (ספסירא טו.)